

Financial Law Institute

Working Paper Series

WP 2004-02

Reinhard Steennot en Christoph Van der Elst

**De advocaat en de wet betreffende de
minnelijke invordering van schulden van de
consument**

March 2004

WP 2004-02

Reinhard Steennot en Christoph Van der Elst

**De advocaat en de wet betreffende de minnelijke invordering
van schulden van de consument**

Abstract

This paper briefly analyses the new legislation related to the procedures of friendly settlement of consumer debts. The law of December 20, 2002 tackles two specific kinds of settlements. The first concerns the creditor who personally settles the debt. The second relates to the, sometimes questionable, practices of debt-collecting agencies. For both kind of settlements, the legislation imposes the application of specific rules. The paper especially focuses on the rules attorneys must apply if the creditor requests him or her to intervene in the friendly settlement of debts.

To be published in

Ad Rem

De advocaat en de wet betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument¹

1. De wet van 20 december 2002 betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument heeft tot doel de consument te beschermen wanneer een schuldeiser zelf of middels een derde partij zijn vordering tracht te innen bij de consument, zonder dat daartoe gebruik wordt gemaakt van een uitvoerbare titel. Bij een dergelijke invordering van schulden wordt immers in bepaalde gevallen, in het bijzonder door incassobureaus, grote druk uitgeoefend op de consument. Dergelijke intimidatiepraktijken hebben in het verleden zelfs tot gevolg gehad dat consumenten sommen aan het incassobureau betaalden, die zij helemaal niet verschuldigd waren.

Terwijl het oorspronkelijk wetsvoorstel² voorzag in een absoluut verbod om voor andermans rekening de betaling van een schuld te eisen of te bespoedigen, werd in de uiteindelijke wettekst geopteerd voor een regeling die de minnelijke invordering van schulden van consumenten aan gedetailleerde regelen onderwerpt. Men onderscheidt daarbij:

- de regelen die betrekking hebben op elke invordering van schulden van de consument, ongeacht of zij plaatsvindt door de schuldeiser zelf dan wel door een derde die beroepsmatig overgaat tot de minnelijke invordering van schulden en
- de bepalingen die betrekking hebben op de *activiteit* van minnelijke invordering van schulden.

Deze bijdrage licht beide gevallen kort toe en analyseert de positie van de advocaat in beide situaties. Vooraf worden een aantal definities en het toepassingsgebied van de wet onderzocht.

Afdeling 1. Toepassingsgebied en definities

2. Deze wet strekt uitsluitend tot de bescherming van de consument, i.e. de *natuurlijke persoon* die schulden heeft die vreemd zijn aan zijn handels-, beroeps- of ambachtelijke activiteit.

Bij de invulling van het begrip “consument” moet men het bestemmingscriterium hanteren³. Meer concreet, het is de bestemming die op het tijdstip van de verrichting gegeven wordt aan het goed of de dienst waarvoor men de schuld is aangegaan op het tijdstip van de verrichting die bepalend is voor de hoedanigheid van de schuldenaar (consument of professioneel). De advocaat die optreedt in de hoedanigheid van consument geniet bescherming.

3. De vraag rijst of de wettelijke regeling toepassing kan vinden indien de schuld door een natuurlijk persoon gedeeltelijk voor private doeleinden en gedeeltelijk in het kader van de uitoefening van zijn professionele activiteiten als advocaat werd aangegaan. Wij zijn van

¹ Een deel van deze tekst berust op R. STEENNOT, “De minnelijke invordering van schulden van de consument: een eerste commentaar”, *R.W.* 2002-2003, 1001-1009.

² Wetsvoorstel van 4 november 1999 houdende het verbod op bepaalde vormen van invordering van schulden tegen betaling, *Parl. St. Kamer*, Doc. 50, 223/001.

³ Memorie van toelichting, *Parl. St. Senaat* 1989-1990, 916, 1-2; M. DAMBRE, *Consumentenkrediet*, Gent, Mys & Breesch, 1993, 3-4; P. LETTANY, *Het consumentenkrediet. De wet van 12 juni 1991*, Deurne, Kluwer, 1993, 4.

oordeel dat deze vraag bevestigend beantwoord moet worden en dit om twee redenen. Vooreerst, heeft de wetgever met deze wet niet de bedoeling gehad om aan het begrip “consument” dezelfde invulling te geven als in de wet handelspraktijken. Veeleer heeft de wetgever zich laten inspireren door de definitie uit de wet consumentenkrediet, die onder bepaalde voorwaarden toelaat de wet toe te passen op gemengde kredieten. Vervolgens moet men er rekening mee houden dat de wet betreffende de minnelijke invordering van schulden van de consument heeft geleid tot de opheffing van artikel 39 van de wet consumentenkrediet. Indien men zou aanvaarden dat de wet betreffende de minnelijke invordering van schulden niet gehanteerd kan worden met betrekking tot gemengde schulden, dan zou dit betekenen dat bepaalde personen, die vroeger beschermd werden op grond van de wet consumentenkrediet, geen enkele bijzondere wettelijke bescherming meer genieten. Dit is in geen geval de bedoeling geweest van de wetgever. Een teleologische interpretatie van de wettekst leidt er naar onze overtuiging dan ook toe dat gemengde schulden onder de toepassing van de wet kunnen vallen. Vereist is enkel dat het beroepsmatig gebruik ondergeschikt is aan het privé-gebruik⁴. Gedacht kan worden aan de schuld die voortvloeit uit de aanschaf van een wagen die gebruikt wordt voor verplaatsingen van en naar de rechtbank maar voor het overige dienst doet als gezinswagen. Moeilijker ligt de situatie bij een schuld ten gevolge van de aankoop van een computer voor gemengd gebruik. Vermoedelijk betreft het in dat geval een computer die ten huize van de @dvocaat wordt aangewend voor opzoekingen, opmaken van besluiten, enz. Of in dat geval het consumentengebruik nog kan overheersen, mag worden betwijfeld. Niettemin betreft dit een feitenkwestie.

4. De bewijslast met betrekking tot de toepasbaarheid van de wettelijke regeling ligt bij de consument. Hij moet aantonen dat de aangegane schuld in overwegende mate vreemd is aan zijn beroepsactiviteit.

5. Het valt op dat de consument die wordt beschermd in toepassing van de wet betreffende de minnelijke invordering van schuld niet de consument (cliënt) is die beschermd wordt in de verhouding tot een beoefenaar van een vrij beroep in de wet van 2 augustus 2002 betreffende de misleidende en vergelijkende reclame, de onrechtmatige bedingen, en de op afstand gesloten overeenkomsten inzake de vrije beroepen.⁵ Dit illustreert opnieuw dat men bij de bepaling van het toepassingsgebied van consumentenwetgeving bijzonder voorzichtig moet zijn. Telkens moet onderzocht worden welke consument wordt beschermd.

6. De minnelijke invordering van schulden wordt in de wet omschreven als “iedere handeling of praktijk die tot doel heeft de schuldenaar ertoe aan te zetten een onbetaalde schuld te betalen, buiten iedere invordering op grond van een uitvoerbare titel om”.

In de rechtsleer werd de vraag opgeworpen of de wet betreffende de minnelijke invordering van schuld gehanteerd moet worden indien een schuldeiser, die een uitvoerbare titel bezit, betaling tracht te verkrijgen bij de schuldenaar, doch zonder dat hij zich daarbij rechtstreeks steunt op zijn uitvoerbare titel⁶. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan de situatie waarin een hypothecaire schuldeiser tracht de betaling van de schuld te bekomen vooraleer over te gaan tot een uitvoerend beslag. Vindt in een dergelijke situatie de wet betreffende de minnelijke

⁴ Vgl. P. DE VROEDE, “Reclame en promotionele methoden inzake kredietverlening”, in *De nieuwe wet op het consumentenkrediet*, Brussel, Créadif, 1992, 40; D. BLOMMAERT en F. NICHELS, *o.c.*, 4; M. DAMBRE, *o.c.*, 4; P. LETTANY, *o.c.*, 5-6.

⁵ B.S. 20 november 2002.

⁶ C. BIQUET-MATHIEU, “La loi du 20 décembre 2002 relative au recouvrement amiable des dettes du consommateur”, *J.T.* 2003, 670.

invordering van schulden toepassing? Alles hangt af van de invulling die men geeft aan de zinsnede “buiten iedere invordering *op grond van* een uitvoerbare titel”. Geeft men aan deze zinsnede een ruime invulling, dan kan er geen sprake zijn van een minnelijke invordering van schuld. Gaat men daarentegen opteren voor een restrictieve interpretatie van de woorden “op grond van”, dan is er wel sprake van een minnelijke invordering en wordt de consument door de wet beschermd. De feitenrechter heeft het laatste woord.

7. De activiteit van minnelijke invordering van schulden is de zelfs bijkomstige beroepsactiviteit van iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon, die bestaat in:

- het minnelijk invorderen van onbetaalde schulden voor andermans rekening zonder te hebben bijgedragen tot het sluiten van de onderliggende overeenkomst of
- het minnelijk invorderen van tegen betaling overgenomen schulden.

De verwijzing naar beroepsactiviteit duidt aan dat indien een persoon eenmalig een schuld gaat invorderen voor één van zijn vrienden er geen sprake kan zijn van een activiteit van minnelijke invordering van schuld. Enkel de bepalingen betreffende de (gewone) minnelijke invordering van schuld vinden toepassing.

De activiteit van minnelijke invordering van schulden veronderstelt in principe dat wordt opgetreden *voor andermans rekening*. De activiteit van minnelijke invordering van schulden onderscheidt zich hierin van de (gewone) minnelijke invordering van schulden die ook door de schuldeiser zelf kan plaatsvinden. Een invordering van een schuld voor andermans rekening vormt evenwel geen activiteit van minnelijke invordering indien de invordering geschiedt door een persoon die heeft bijgedragen tot het sluiten van de onderliggende overeenkomst, i.e. de overeenkomst die heeft geleid tot het ontstaan van de schuldinvordering op de consument. Deze bepaling is verre van duidelijk. Telt het nazicht van de onderliggende overeenkomst door een advocaat in opdracht van de consument als een “bijdrage”?⁷ Ook wanneer tegen betaling overgenomen schulden in het kader van een beroepsactiviteit minnelijk worden ingevorderd, is er sprake van een activiteit van minnelijke invordering van schuld. De bedoeling van deze bepaling bestaat er vooral in te vermijden dat men zich aan de toepassing van de regelen die gelden voor de activiteit van minnelijke invordering van schuld zou kunnen onttrekken door de schuldinvordering waarover de schuldeiser beschikt over te nemen en die vervolgens in eigen naam en voor eigen rekening te innen. De bepaling is evenwel dermate ruim geformuleerd dat elke inning van een overgedragen schuldinvordering als een activiteit van minnelijke invordering van schuld beschouwd kan worden, en dit ongeacht of de schuldenaar op het tijdstip van de overdracht reeds in gebreke was om zijn betalingsverbintenis na te komen⁸. Enkel wanneer de overdracht of de subrogatie het resultaat is van een wettelijke bepaling zou er volgens de voorbereidende werken geen sprake zijn van een activiteit van minnelijke invordering van schulden van de consument⁹.

8. De minnelijke invordering van schulden gesteld door een advocaat, een ministerieel ambtenaar of een gerechtelijk mandataris in de uitoefening van zijn beroep of ambt kan volgens de wet niet beschouwd worden als een activiteit van minnelijke invordering van schulden. Dit impliceert evenwel niet dat de wet helemaal geen toepassing vindt op bijvoorbeeld de minnelijke invordering van een schuld door een advocaat of een

⁷ Deze vraag verliest een deel van zijn belang omdat de minnelijke invordering van schulden door een advocaat expliciet wordt uitgesloten (artikel 2, 2° in fine).

⁸ C. BIQUET-MATHIEU, *o.c.*, 672.

⁹ Verslag namens de Commissie voor de financiën en voor de economische aangelegenheden van 26 juni 2002, *Parl. St. Senaat*, 2001-2002, Doc. 1061/5, 6.

gerechtsdeurwaarder. Immers, de bepalingen die vervat liggen in artikel 3 van de wet en die betrekking hebben op de bescherming van het privé-leven van de consument gelden voor iedere invordering van schulden in der minne, ongeacht de persoon die tot invordering overgaat. Enkel de artikelen betreffende de *activiteiten van minnelijke invordering* vinden, naast de regeling inzake het opsporen en vaststellen van verboden daden¹⁰, geen toepassing.

Afdeling 2. De minnelijke invordering van schulden en de bescherming van het privé-leven van de consument

9. Dit hoofdstuk van de wet, dat slechts één artikel telt, heeft betrekking op elke minnelijke invordering van schulden van een consument. Het vindt toepassing ongeacht of de invordering geschiedt door de schuldeiser zelf, door zijn advocaat of door een derde (vb. incassobureau). Uitgangspunt van het artikel is het principe dat bij de minnelijke invordering van schulden het privé-leven van de schuldenaar gerespecteerd moet worden.

Artikel 3 §1 stelt als algemene regel dat iedere praktijk of gedraging die het privé-leven van de schuldenaar schendt of hem kan misleiden, alsook iedere gedraging die een inbreuk uitmaakt op zijn menselijke waardigheid verboden is. Deze regel wordt verder geconcretiseerd in artikel 3 §2, dat op niet-limitatieve wijze een aantal praktijken opsomt die in ieder geval verboden zijn.

10. De lijst van verboden praktijken die in artikel 3 §2 vervat ligt, werd voor een groot deel overgenomen uit het opgeheven artikel 39 §2 van de wet consumentenkrediet en werd verder aangevuld met suggesties van de Raad voor Verbruik, de toenmalige Belgische Nationale Orde van Advocaten en de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders. De lijst van verboden praktijken kan steeds bij Koninklijk Besluit worden aangevuld, gewijzigd of aangepast op voordracht van de Minister tot wiens bevoegdheid de Economische Zaken behoren. In feite betreft het verbod in het algemeen praktijken die de rechten of het privé-leven van de consument schenden door gebruik te maken van bedrieglijke voorstellingen, misleidende handelswijzen of onrechtmatige drukuitoefening¹¹.

A. Gedragingen die verwarring creëren omtrent de hoedanigheid van de invorderaar

11. Verboden wordt vooreerst elk geschrift dat of elke gedraging die ertoe strekt verwarring te creëren omtrent de hoedanigheid van de persoon van wie het uitgaat, zoals in het bijzonder het geschrift dat verkeerdelijk laat uitschijnen dat het om een document gaat dat uitgaat van een gerechtelijke overheid, een ministerieel ambtenaar of een advocaat. Volgens de voorbereidende werken betreft het verbod alle geschriften of gedragingen die door hun vormgeving of door de handelsbenaming van de persoon die de activiteit van minnelijke invordering uitoefent, verkeerdelijk de indruk wekken dat het gaat om een document dat uitgaat van een ministerieel of gerechtelijk ambtenaar. Meer concreet kan gedacht worden aan de afbeelding van een weegschaal op het briefpapier, een handelsbenaming met de vermelding “justitia” en de vermelding van een graad of een functie van een ministerieel

¹⁰ Cf. *Infra*.

¹¹ D. BLOMMAERT en F. NICHELS, “Artikel 39 van de wet consumentenkrediet”, in *Artikelsgewijze commentaar Financieel Recht*, Kluwer, losbl., 3.

ambtenaar (vb. inspecteur)¹². Deze regel vindt uiteraard geen toepassing indien een brief uitgaat van een advocaat of gerechtsdeurwaarder.

B. Elke mededeling die onjuiste bedreigingen of onjuiste inlichtingen over de gevolgen van een wanbetaling bevat

12. Artikel 3 §2 verbiedt tevens elke mededeling die onjuiste juridische bedreigingen of onjuiste inlichtingen over de gevolgen van een wanbetaling bevat. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan een brief waarin bij de consument ten onrechte de indruk wordt gewekt dat bij niet-betaling onmiddellijk zal worden overgegaan tot uitvoerend beslag en dit terwijl de schuldeiser nog niet beschikt over een uitvoerbare titel alsook aan de situatie waarin wordt beweerd dat alle advocatenkosten van alle betrokkenen zullen moeten worden vergoed. Uiteraard is het de advocaat toegestaan te melden dat bij niet-betaling van de verschuldigde som de zaak zal worden ingeleid voor het bevoegde rechtscollege.

C. De inning van niet voorziene of niet wettelijk toegestane bedragen

13. Ook de inning van niet voorziene of niet wettelijk toegestane bedragen wordt door artikel 3 §2 verboden. Enkel de bedragen die werden voorzien in de overeenkomst of door de wet ten laste worden gelegd van de schuldenaar mogen met andere woorden ingevorderd worden. Naast het bedrag van de schuldvordering kunnen meer concreet minnelijk worden ingevorderd: de moratoire interesten in toepassing van artikel 1153 B.W. (7% tenzij bij overeenkomst anders is bepaald) en een bedrag dat beantwoordt aan het in de overeenkomst vervatte schadebeding (vb. 10% van het bedrag van de schuldvordering). De consument blijft in dat geval evenwel in het ongewisse of het schadebeding een ongeoorloofd strafbeding uitmaakt (bv. 50% van het bedrag van de schuldvordering).

14. Wanneer de overeenkomst daarentegen geen schadebeding bevat en de wet niet bepaalt dat de kosten ten laste zijn van de schuldenaar, kan de schuldeiser *in het kader van de minnelijke invordering van schuld* geen vergoeding bekomen voor de kosten die hij heeft gemaakt met betrekking tot de invordering van de schuld. Dit betekent evenwel niet dat de schuldeiser helemaal geen aanspraak zou kunnen maken op een dergelijke vergoeding. Hij zal daartoe evenwel een beroep moeten doen op de rechter, die de schuldeiser in toepassing van het gemeen recht een schadevergoeding kan toekennen voor de gemaakte kosten¹³.

D. Invordering bij of in aanwezigheid van een derde

15. Door artikel 3 §2 wordt aan iedere persoon (schuldeiser, incassobureau, advocaat) tevens verboden om een poging te ondernemen tot inning van de schuld van de consument *in*

¹² Zie ook: M. DAMBRE, *o.c.*, 79.

¹³ C. BIQUET-MATHIEU, *o.c.*, 673-674.

*aanwezigheid van*¹⁴ een derde¹⁵, alsook om een poging te ondernemen tot invordering van de schuld van de consument *bij* een persoon die niet de schuldenaar is. Problemen kunnen rijzen in geval de invordering geschiedt door een rechtspersoon. Wie zal worden beschouwd als derde?

E. Eisen van een overdracht van vordering of een schuldbekentenis

16. Door artikel 3 §2 worden tevens verboden: alle stappen die ertoe strekken de schuldenaar een wisselbrief te laten ondertekenen¹⁶ of om een overdracht van vordering of een schuldbekentenis te *eisen*.

F. Het belagen van de schuldenaar

17. Vervolgens is het volgens artikel 3 §2 verboden de schuldenaar te belagen, voor zover de schuldenaar uitdrukkelijk en gemotiveerd te kennen heeft gegeven dat hij de schuld betwist. Benadrukt moet vooreerst worden dat uit deze bepaling niet afgeleid mag worden dat het toegelaten zou zijn een consument te belagen indien deze de schuld niet op een uitdrukkelijke en gemotiveerde wijze heeft betwist. Rekening moet immers gehouden worden met artikel 3 §1 dat elke gedraging verbiedt die het privé-leven van de consument schendt of die een inbreuk uitmaakt op zijn menselijke waardigheid¹⁷.

De term “belagen” wordt niet voor het eerst in het Belgische recht gehanteerd. Men treft de term immers ook aan in artikel 442 bis van het Strafwetboek, dat het belagen van een persoon onder bepaalde voorwaarden strafbaar stelt (stalking)¹⁸. Belagen heeft hier een andere betekenis. Het volstaat hier op te merken dat de tussenkomst van een advocaat moeilijk kan gekwalificeerd worden als “belagen”.

18. Tenslotte moet nog opgemerkt worden dat de betwisting door de schuldenaar gemotiveerd moet worden¹⁹. Middels de inlassing van deze verplichting wil men vermijden dat men de minnelijke invordering van de schuld moet staken louter en alleen omdat de schuldenaar, die daartoe over geen enkel geldig motief beschikt, ontkent schuldenaar te zijn. Deze doelstelling kan evenwel niet ten volle bereikt worden indien de aanwezigheid van een motivering als een louter formele vereiste voorop wordt gesteld. Immers, een dergelijke formele benadering laat een manifest verkeerde motivering toe.

¹⁴ Wanneer een derde daadwerkelijk aanwezig is bij de inning van de schuld is een feitenkwestie, die soeverein door de rechter wordt beoordeeld.

¹⁵ De derde is elke persoon die door de schuldeiser niet werd belast met de invordering van de schuld.

¹⁶ Vgl. Artikel 94 bis W.H.P.C. dat de verkoper verbiedt een consument een wisselbrief ter ondertekening voor te leggen om deze laatste de betaling van zijn verplichtingen te laten beloven of waarborgen.

¹⁷ C. BIQUET-MATHIEU, *o.c.*, 675.

¹⁸ Zie hierover o.m.: L. STEVENS, “Stalking strafbaar. Commentaar bij de wet van 30 oktober 1998 tot invoering van een artikel 442 bis in het Strafwetboek houdende de strafbaarstelling van belaging”, *R.W.* 1998-1999, 1377-1380.

¹⁹ Opdat het verbod toepassing zou vinden, moet de schuldenaar de betwisting motiveren, maar het is niet noodzakelijk dat de schuldenaar de schuld betwist voor de gerechtelijke instanties. Overigens, in een dergelijk geval zou men niet meer te maken hebben met een minnelijke invordering.

G. Overige verboden gedragingen

20. Artikel 3 §2 verbiedt verder:

- elke vermelding op een omslag waaruit blijkt dat de briefwisseling de invordering van een schuld betreft (vb. de vermelding “onbetaalde schuld” of “betalingsachterstand”);
- de stappen die worden ondernomen bij de burens, de familie of de werkgever van de schuldenaar (onder stappen wordt onder meer verstaan elke mededeling van inlichtingen of elke vraag om inlichtingen die verband houden met de schuldvordering of de solvabiliteit van de schuldenaar, onverminderd de handelingen gesteld in het raam van wettelijke inningprocedures) en
- de telefonische oproepen en de huisbezoeken tussen 22 uur en 8 uur²⁰. Vroege advocatenvogels of nachtvlinderadvocaten zijn gewaarschuwd.

Afdeling 3. De activiteit van minnelijke invordering van schulden

21. Opdat een persoon een “activiteit” van minnelijke invordering van schulden zou kunnen uitoefenen, moet hij voorafgaandelijk ingeschreven zijn bij de Federale Overheidsdienst Economische Zaken. Deze verplichting geldt zowel voor de persoon die optreedt in opdracht van een professioneel als voor de persoon die handelt in opdracht van een consument. De nadere regels en de voorwaarden van deze inschrijving zullen vastgesteld worden bij Koninklijk Besluit. Zij zullen betrekking hebben op de procedure die gevolgd moet worden en de deontologische en de financiële voorwaarden waaraan voldaan moet worden. Deze verplichting geldt niet voor advocaten.

22. Elke minnelijke invordering van een schuld moet starten met een schriftelijke ingebrekestelling gericht aan de consument. Deze ingebrekestelling moet op een volledige en ondubbelzinnige wijze alle gegevens omtrent de schuldvordering bevatten. Zij dient tevens een aantal vermeldingen te bevatten die gedetailleerd in de wet worden opgesomd.

Bijkomende maatregelen die strekken tot invordering van de schuld mogen slechts genomen worden nadat een termijn van minimaal vijftien dagen is verstreken. Deze termijn, die vermeld moet worden in de ingebrekestelling, vangt aan op de datum waarop de schriftelijke aanmaning werd opgestuurd (datum poststempel).

Met Biquet-Mathieu verdedigen wij de stelling dat deze verplichtingen omtrent de ingebrekestelling niet gelden voor de minnelijke invordering door een advocaat.²¹ Niettegenstaande de melding van “elke minnelijke invordering van schuld” in artikel 6, vormt dit artikel een deel van hoofdstuk IV inzake de “activiteit” van minnelijke invordering waaraan de advocaat vreemd is. Bovendien verplicht dat artikel tot melding van het inschrijvingsnummer bij de FOD Economie waarover een advocaat niet moet beschikken.

23. Een persoon die in het kader van een activiteit van minnelijke invordering van schulden een huisbezoek verricht bij een consument, is verplicht om een schriftelijk document voor te leggen dat bepaalde, in de wet opgesomde vermeldingen moet bevatten. Het betreft enerzijds de eerste vier vermeldingen die hierboven werden opgesomd en anderzijds de naam van de

²⁰ Vgl. met artikel 1387 Ger.W.

²¹ C. BIQUET-MATHIEU, *o.c.*, 677.

persoon die zich ter plaatse aanmeldt, alsook de vermelding in vet gedrukte letters en in een kader los van de tekst dat de consument geenszins verplicht is het huisbezoek te ondergaan en er op elk moment een einde kan aan stellen. De consument moet er ook mondeling op gewezen worden dat hij beschikt over de mogelijkheid om het huisbezoek te weigeren (art. 7).

Aangezien de wet expliciet de activiteit van minnelijke invordering *door een advocaat* uitsluit, vinden deze regels inzake huisbezoek geen toepassing op de advocatenpraktijk.

Afdeling 4. Afdwingbaarheid van de wettelijke regeling

24. Door de wetgever worden verschillende mechanismen voorzien die er allen toe strekken bij te dragen tot de afdwingbaarheid van de wettelijke regeling. Een onderscheid moet gemaakt worden tussen de vordering tot staken, de opsporing- en waarschuwingsprocedures die behoren tot de bevoegdheid van de door de Minister voor Economische Zaken aangestelde ambtenaren en de burgerlijke, de administratieve en de strafrechtelijke sancties.

25. Vooreerst voorziet de wet in de mogelijkheid om een vordering tot staken in te stellen bij de voorzitter van de rechtbank van koophandel. Deze vordering kan ingeleid worden door elke belanghebbende, door de Minister van Economische Zaken, door een beroeps- of interprofessionele vereniging met rechtspersoonlijkheid, alsook door een vereniging ter verdediging van de consumentenbelangen (voor zover zij rechtspersoonlijkheid bezit en voldoet aan de voorwaarden die gesteld worden in artikel 98 §1, 4 van de wet handelspraktijken). Dit rechtsmiddel kan tevens als een collectief rechtsmiddel gehanteerd worden door de genoemde verenigingen, met name met het oog op de verdediging van hun statutair omschreven collectieve belangen.

Belangrijk is te benadrukken dat de vordering tot staken ingesteld kan worden tegen elke persoon die een schuld minnelijk invordert, dus ook tegen een advocaat of een gerechtsdeurwaarder die de bepalingen uit artikel 3 van de wet niet respecteert.

26. De door de Minister van Economische Zaken aangestelde ambtenaren zijn bevoegd om daden, die in strijd zijn met de wet, op te sporen en vast te stellen. Hiervoor verleent de wet de nodige machtigingen. Advocaten en gerechtsdeurwaarders hebben evenwel succesvol gepleit om deze bepalingen niet op hen van toepassing te laten verklaren.

Daarnaast zijn er burgerrechtelijke, strafrechtelijke en administratiefrechtelijke sancties.

A. Burgerrechtelijke sancties

27. Artikel 14 van de wet voorziet in twee verschillende situaties in een burgerrechtelijke sanctie. Het betreft daarbij vooreerst het geval waarin een betaling wordt verkregen in strijd met de bepalingen uit artikel 3, 4, 6 en 7 van de wet. Worden deze artikelen geschonden, dan zal:

- de betaling die door de consument werd gedaan als geldig beschouwd worden in de verhouding tot de schuldeiser en

- de persoon die de activiteit van minnelijke invordering van schulden verricht het geïnde bedrag moeten terugbetalen aan de consument.

Dit kan slechts anders zijn wanneer de schending van de wet het resultaat is van een kennelijke vergissing die de consument niet schaadt. In de voorbereidende werken wordt er op gewezen dat met deze bepaling vooral materiële vergissingen worden beoogd.²²

Vooreerst moet benadrukt worden dat deze sanctie slechts gehanteerd kan worden in het geval waarin de consument daadwerkelijk tot betaling is overgegaan. Is de wet geschonden maar heeft er geen betaling plaatsgevonden, dan kan deze sanctie niet gehanteerd worden. Voor de rest is het irrelevant of de consument schade heeft geleden. Het volstaat dat de wet werd miskend.

28. Vervolgens kan met betrekking tot de toepassing van deze bepaling de vraag opgeworpen worden of zij tevens geldt ten aanzien van advocaten en gerechtsdeurwaarders. Immers, ook deze personen dienen zich bij de invordering van de schuld aan bepaalde door de wet geformuleerde regelen te houden (bepalingen betreffende bescherming privé-leven van de schuldenaar (art. 3)). De tekst van de wet lijkt zich hier evenwel tegen te verzetten, in die zin dat artikel 14, lid 1 enkel spreekt over de persoon die de *activiteit* van minnelijke invordering van schulden verricht. Zoals reeds werd vermeld, wordt de invordering van schulden door een advocaat, een ministerieel ambtenaar of een gerechtelijk mandataris in de uitoefening van zijn beroep of zijn ambt, niet beschouwd als een activiteit van minnelijke invordering in de zin van de wet. Wij zijn dan ook van oordeel dat deze sanctie geen toepassing vindt in geval er geen sprake is van een activiteit van minnelijke invordering van schuld. Bepaalde auteurs delen deze mening niet en steunen zich daarbij vooral op artikel 2 §2 van de wet dat enkel met betrekking tot de artikelen 11 tot 13 (en niet met betrekking tot artikel 14) bepaalt dat zij geen toepassing vinden indien de invordering van schulden geschiedt door een advocaat of een gerechtsdeurwaarder²³.

29. Geschiedt de betaling in strijd met de artikelen 3, 4, 6 of 7 van de wet, dan moet het incassobureau het geïnde bedrag aan de consument terugbetalen. De betaling die door de consument werd verricht, wordt als geldig beschouwd in de verhouding tot de schuldeiser. Meer concreet betekent dit dat de consument enerzijds het betaalde bedrag terugkrijgt van de persoon die tot de invordering is overgegaan en anderzijds bevrijd is van zijn betalingsverplichting tegenover de schuldeiser.

30. Artikel 14, lid 2 beoogt de situatie waarin de invordering van de schuld betrekking heeft op een niet-verschuldigd bedrag of op een bedrag dat hoger is dan hetgeen in de onderliggende overeenkomst bepaald was. Vindt een dergelijke invordering plaats, dan is degene die betaling ontvangt ertoe gehouden het onverschuldigde bedrag of het te veel geïnde bedrag terug te betalen aan de consument, vermeerderd met nalatigheidsinteressen te rekenen vanaf de dag van de betaling. Deze regel houdt een bevestiging in van hetgeen zou gelden in toepassing van het gemeen recht op grond van de leer van de onverschuldigde betaling (art. 1378 B.W.)²⁴. Bijzonder zwaar kan men deze “sanctie”²⁵ dan ook niet noemen. Oorspronkelijk

²² Verslag namens de Commissie voor de financiën en voor de economische aangelegenheden van 26 juni 2002, *Parl. St. Senaat 2001-2002*, Doc. 1061/5, 12.

²³ C. BIQUET-MATHIEU, *o.c.*, 680.

²⁴ Zie: H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, III, Brussel, Bruylant, 1967, 27 e.v.; W. VAN GERVEN, *Verbintenissenrecht*, Boekdeel 2, Leuven, Acco, 1999-2000, 226.

²⁵ In werkelijkheid is dit zelfs geen sanctie.

was overigens voorzien in een strengere regeling: de schuldeiser en de schuldvorderaar waren er hoofdelijk toe gehouden het dubbele van de schuld terug te betalen aan de consument²⁶.

In toepassing van artikel 14, lid 2 kan de consument zich wenden tot de persoon die tot de invordering is overgegaan. Niets belet echter dat, in het geval waarin bijvoorbeeld het incassobureau het geïnde bedrag heeft overgemaakt aan de schuldeiser, de consument zich op basis van het gemeen recht (leer van de onverschuldigde betaling) tot de schuldeiser wendt²⁷.

B. Strafrechtelijke sanctionering

31. De wet voorziet tevens in strafsancties. Met een geldboete van 26 euro tot 50.000 euro wordt gestraft:

- zij die de bepalingen van de artikelen 3 tot en met 8 overtreden;
- zij die een beschikking niet naleven van een vonnis of arrest gewezen op een vordering tot staken en
- zij die het vervullen van de opdracht door de door de Minister van Economische Zaken aangestelde ambtenaren bij de opsporing en vaststelling van inbreuken op deze wet met opzet verhinderen of belemmeren (deze bepaling strekt ertoe de controlemogelijkheden door de economische inspectie te versterken).

C. Administratieve sancties

32. In bepaalde gevallen kan de inschrijving van personen die een activiteit van minnelijke invordering verrichten, geschorst of geschrapt worden.

Besluit

33. De laatste jaren is duidelijk geworden dat de wetgever de zwakkere partij steeds vaker wil beschermen. Deze evolutie kan op zich worden toegejuicht. Waakzaamheid is evenwel geboden. Meer en meer wordt daartoe een beroep gedaan op bijzondere wetgeving. Vermeden moet worden dat dergelijke wetgeving het economische verkeer negatief gaat beïnvloeden. Deels overlappende en deels verschillende toepassingsregelen gecombineerd met een overdreven formalisme fnuiken de efficiëntie van het wetgevend apparaat.

R. Steennot en Mr. C. Van der Elst
Beiden docent UGent

²⁶ Amendement nr. 1 van mevrouw De Meyer en de heer Verlinde, *Parl. St. Kamer*, Doc. 50, 223/2, 6 en 9.

²⁷ C. BIQUET-MATHIEU, *o.c.*, 679.

Financial Law Institute

The **Financial Law Institute** is a research and teaching unit within the Law School of the University of Ghent, Belgium. The research activities undertaken within the Institute focus on various issues of company and financial law, including private and public law of banking, capital markets regulation, company law and corporate governance.

The **Working Paper Series**, launched in 1999, aims at promoting the dissemination of the research output of the Financial Law Institute's researchers to the broader academic community. The use and further distribution of the Working Papers is allowed for scientific purposes only. Working papers are published in their original language (Dutch, French, English or German) and are provisional.